

פרשת ואתחנן – שישי

(ד) שִׁמְעֵי יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ **וְשָׁמַע, יִשְׂרָאֵל: יְיָ יְהוָה | אֶחָד:**
אלהנא, יי חד.

כט"א ה' אלהינו ה' אחד. ה' שהוא האמות, הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר: "כי אז אהפך אל-עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' ". ונאמר: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד":

(ה) וְאֶהְבֵּת אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ
וּבְכָל-מַאֲדְךָ:
ה ותרחס, ית יי אלהך, בכל לבך ובכל נפשך, ובכל נכסך.

כט"א ואהבת. עשה דבריו מאהבה. אינו דומה עושה מאהבה לעושה מיראה. העושה אצל רבו מיראה, כשהוא מטריח עליו מניחו והולך לו: **בְּכָל לִבְּךָ**. בשני יצריך דבר אחר "בְּכָל לִבְּךָ" שלא יהיה לבך חלוק על המקום: **וּבְכָל נַפְשְׁךָ**. אפלו הוא נוטל את נפשך: **וּבְכָל מַאֲדְךָ**. בכל ממונך יש לך אדם שממונו חביב עליו מגופו, לך נאמר: "בְּכָל מַאֲדְךָ". דבר אחר: "וּבְכָל מַאֲדְךָ" בכל מדה ומדה שמודד לך, בין במדה טובה בין במדת פרענות וכן בדוד הוא אומר: "כוס ישועות אשא וגו' צרה וגון אמצא" וגו' :

(ו) וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
אֲנֹכִי מְצִוֶּה הַיּוֹם עַל-לִבְּךָ:
ויהיו פתגמיא האלין, דאנא מפקיד לך יומא דין על לבך.

כט"א והיו הדברים האלה שמתוך כך אתה מכיר בהקב"ה ומתדבק בדרכיו: אשר אנכי מצוה היום. לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה. דיוטגמא מצות המלך הבאה במכתב:

(ז) וּשְׁנַנְתֶּם לְבַיְנֶיךָ וּדְבַרְתֶּם בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ
בְּדֶרֶךְ וּבְשֹׁכְכְךָ וּבְקוֹמְךָ:
ו ושתנינון לבנך, ותמליל בהון, במתבך בביתך ובמהכך באורחא, ובמשכבך ובמקימך.

כט"א ושננתם. לשון חדוד הוא, שיהיו מתדדים בפיו שאם ישאלך אדם דבר, לא תהא צריך לגמגם בו, אלא אמר לו מיד: **לְבַיְנֶיךָ**. אלו התלמידים. מצינו בכל מקום שהתלמידים קרויים "בנים", שנאמר: "בנים אתם לה' אלהיכם". ואומר: "בני הנביאים אשר בית אל". וכן בחזקתהו, שלמד תורה לכל ישראל קראם "בנים", שנאמר: "בני עתה אל תשלו". וכשם שהתלמידים קרויים בנים, שנאמר: "בנים אתם לה' אלהיכם", כך הרב קרוי "אב", שנאמר: "אבי אבי רכב ישראל" וגו' : **וּדְבַרְתֶּם בָּם**. שלא יהא עקר דבורך אלא בם, עשם עקר ואל תעשם טפל: **וּבְשֹׁכְכְךָ**. יכול אפלו שכב בחצי היום תלמוד לומר: **בְּקוֹמְךָ**. יכול אפלו עמד בחצי הלילה תלמוד לומר: **בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִכְתְּךָ בְּדֶרֶךְ דְּרֹךְ אֶרֶץ דְּבַרְתָּ תוֹרָה**: זמן שכיבה וזמן קימה:

(ח) וְקִשְׁרַתֶּם לְאוֹת עַל-יְדְּךָ
וְהָיוּ לְטַטְפַּת בֵּין עֵינֶיךָ:
ח ותקטרנון לאת, על ידך; ויהיו לתפלין, בין עינך.

כט"א וקשרתם לאות על ידך. אלו תפלין שברוע: והיו לטטפת בין עיניך. אלו תפלין שבראש. ועל שם מנין פרשיותיה נקראו טטפת: "טט" בכתפי שתים פת באפריקי שתים:

(ט) וּכְתַבְתֶּם עַל-מְזוֹזֹת בֵּיתְךָ
וּבְשַׁעְרֶיךָ: {ס}
ט ותכתובנון על מזוזין ותקבענון בספי ביתך, ובתרעך. {ס}

כט"א מזוזת ביתך. מזוזת כתיב שאין צריך אלא אחת: **וּבְשַׁעְרֶיךָ**. לרבות שערי חצרות ושערי מדינות ושערי עירות:

(י) וְהָיָה כִּי יִבְיֹאֵךְ | יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְאַבְרָהָם
לֵאמֹר וְלִיעָקֹב לָתֵת לָךְ
עָרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא
בְּנִית:
י ויהי ארי יעילנך יי אלהך, לארעא דקיים לאברהם ליצחק וליעקוב למתן לך: קרוין רברבן וטבן, דלא בניתא.

(יא) וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל-טוֹב
אֲשֶׁר לֹא-מְלֵאתָ וּבָרֶת
חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא-חֲצַבְתָּ
כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא
נִטַּעְתָּ וְאָכַלְתָּ וְשִׁבַּעְתָּ:
יא ובתינ מלן כל טוב, דלא מליתא, וגבין פסילן דלא פסלתא, כרמין וזיתין דלא נצבתא; ותיכול, ותסבע.

כט"א חצובים. לפי שהוא מקום טרשין וסלעים, נופל בו לשון "חציבה":

(יב) הַשֹּׁמֵר לְךָ פֶּן-תִּשְׁכַּח
אֶת-יְהוָה אֲשֶׁר הוֹצִיאָךְ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים:
יב אסתמר לך, דלמא תתנשי ית דחלתא די, דאפקך מארעא דמצרים, מבית עבדותא.

כט"א מבית עבדים. כתרגומו: מבית עבדותא, ממקום שהייתם שם עבדים:

(יג) אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִירָא
וְאֵתוֹ תַּעֲבֹד וּבִשְׁמוֹ תִשְׁבַּע:
יג ית יי אלהך תדחל, וקדמוהי תפלח; ובשמיא, תקיים.

כט"א ובשמו תשבוע. אם יש בך כל המדות הללו, שאתה ירא את שמו ועובד אותו – אז בשמו תשבוע, שמתוך שאתה ירא את שמו, תהא זהיר בשבועתך. ואם לאו – לא תשבוע:

(יד) לֹא תִלְכֹּן אַחֲרֵי אֱלֹהִים
אַחֲרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר
סְבִיבוֹתֶיכֶם:
יד לא תהכון, אחר טעות עממיא: מטעות, עממיא דבסחרגיכון.

כט"א מאלהי העמים אשר סביבותיכם. והוא הדין לרחוקים אלא לפי שאתה רואה את סביבותיך תועים אחריהם הצריך להזהיר עליהם ביותר:

(טו) כִּי אֵל קָנָא יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
בְּקִרְבְּךָ פֶּן-יִחַרְתָּ אַף-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּךָ וְהִשְׁמִידְךָ מֵעַל
פְּנֵי הָאָרֶמְחָה: {ס}
טו ארי אל קנא אלהך, שכינתיה בינך: דלמא יתקף רגזא די אלהך, בך, וישצינך, מעל אפי ארעא. {ס}

(טז) לֹא תִנְסֹו אֶת-יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם כַּאֲשֶׁר נִסִּיתֶם
בַּמִּסָּה:
טז לא תנסון, קדם יי אלהכון, כמא דנסיתון, בנסיתא.

כט"א במסה. כשיצאו מצרים שנסוהו במים, שנאמר: "היש ה' בקרבנו":

(יז) שִׁמּוֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת-מִצְוֹת
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְעֲדֹתָיו וְחֻקֵּי
אֲשֶׁר צִוָּךְ:
יז מטר תטרון, ית פקודיא די אלהכון, וסדוהיה וקדמוהי, דפקךך.

(יח) וְעִשִּׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֶי
יְהוָה לַמַּעַן יִיטֹב לָךְ וּבָאתָ
וִירִשְׁתָּ אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה
אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְרָהָם:
יח ותעביד דכשר ודתקין, קדם יי בדיל, דייטב לך, ותיעול ותירית ית ארעא טבתא, דקיים יי לאברהםך.

כט"א הישר והטוב. זו פשרה, לפנים משורת הדין:

(יט) לְהִדָּף אֶת-כָּל-אִיְבֶיךָ
מִפְּנֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:
{ס}
יט למתבר ית כל בעלי דבךך, מן קדמך כמא דמליל יי. {ס}

כט"א כאשר דבר. והיכן דבר והמתי את כל העם וגו' :

(כ) כִּי-יִשְׁאָלְךָ בִּנְךָ מָחָר
לֵאמֹר מָה הָעֹדֹת וְהַחֲקִים
וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ אִתְּכֶם:
כ כי ישאלך בנך מחר, יש מחר שהוא אחר זמן:

(כא) וְאָמַרְתָּ לְבִנְךָ עַבְדִּים
הָיוּ לִפְרַעְהַ בְּמִצְרַיִם
וַיִּצְיֹאנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיַד
חֲזָקָה:
כא ותימר לבנך, עבדין הוינא לפרעה במצרים; ואפקנא יי ממצרים, ביד תקיפא.

(כב) וַיִּתֵּן יְהוָה אוֹתוֹת וּמִפְתִּים
גְּדֹלִים וְרָעִים | בְּמִצְרַיִם
בְּפִרְעֹה וּבְכָל-בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ:
כב ויהי אמתין ומפתין רברבין ובישין במצרים, בפרעה ובכל אנש ביתיה לעיננא.

(כג) וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לַמַּעַן
הָבִיא אִתָּנוּ לָתֵת לָנוּ אֶת-
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם:
כג ויתנא, אפיק מתמן בדיל, לאעלא יתנא, למתן לנא ית ארעא, דקיים לאברהמא.

(כד) וַיִּצְּנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת-
כָּל-הַחֲקִים הָאֵלֶּה לִירְאָה
אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב לָנוּ
כָּל-הַיָּמִים לְחַיֵּתָנוּ בְּהַיּוֹם
הַזֶּה:
כד ופקדנא יי, למעבד ית כל קמיא האלין, למדחל, קדם יי אלהנא דייטב לנא כל יומיא, לקימותנא כיומא הדין.

(כה) וּצְדָקָה תִּהְיֶה-לָּנוּ כִּי
נִשְׁמָר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-
הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ: {ס}
כה וזכותא, תהי לנא: ארי גטר למעבד ית כל תפקידתא קדא, קדם יי אלהנא כמא דפקדנא. {ס}